

Calle Karlsson
Stabschef
Calle.Karlsson@Trelleborg.se
0410-73 39 35

Utbytesplan för skolbussar

Ärendebeskrivning

Vid sammanträde den 16 december 2019 (KF 2019-12-16, § 268) beslutade kommunfullmäktige

att uppdra åt bildningsnämnden att se över tillgänglighetsanpassning av skolbussar och busshållplatser för skolbusstrafiken,

att skolbussverksamheten framgent ska bedrivas i kommunal regi, samt

att bildningsnämnden får i uppdrag att återkomma, senast i mars 2020 till fullmäktige, med ett ärende om hur samtliga bussar kan bytas ut. Ärendet ska förutom anskaffning också belysa möjlighet till leasing eller hyra av bussar. Nya bussar ska minst leva upp till kraven enligt Euro 6.

Kommunstyrelsen har därefter beviljat bildningsnämndens begäran om anstånd, att återkomma till kommunfullmäktige med ett ärende avseende utbytesplan för skolbussar senast den 23 april 2020.

Uppdraget

Av uppdraget från kommunfullmäktige framgår det att bildningsnämnden ska ta fram en plan för utbyte av samtliga skolbussar. Av kommunfullmäktiges beslut framgår det att nya bussar minst ska leva upp till kraven enligt Euro 6, och av ärendet framgår vidare att bussarna ska drivas fossilbränslefritt. Ärendet ska förutom anskaffning belysa möjlighet till leasing eller hyra av bussar.

Tillgänglighet

När det gäller uppdraget att se över tillgänglighet i skolbussar och på skolbusshållplatser, kan bildningsförvaltningen till att börja med konstatera att det är mycket ovanligt med elever som inte kan åka med skolbussen pga. en funktionsnedsättning. I de enstaka fall det förekommer, ofta handlar det om en tillfällig funktionsnedsättning efter en skada, planerad operation eller motsvarande, så får eleven ofta sitt skolskjutsbehov tillgodosett med specialfordon (taxi). Möjlighet finns att transportera elever med funktionsnedsättning, ex. elever med rullstol, i kommunens skolbussar men dessa elever har i allmänhet behov att bli hämtade och lämnade vid hemmet och kan inte, även med hänsyn till att hela skolvägen ska vara säker, ta sig själva till och från skolbusshållplatsen.

När det gäller hållplatser så är vissa av Skånetrafikens hållplatser som skolbussarna använder, framför allt i tätorten, tillgänglighetsanpassade. Så är dock inte fallet när det gäller merparten av hållplatserna, vare sig det gäller Skånetrafikens hållplatser eller kommuns egna skolbusshållplatser. Bildningsförvaltningen bedömer inte heller att det är rimligt utifrån behoven, att tillgänglighetsanpassa samtliga hållplatser. Det handlar både om kostnader och om att vägen till hållplatsen också måste vara tillgänglig, för att en tillgänglighetsanpassad hållplats ska kunna nyttjas av elev med funktionsnedsättning.

När det gäller bussarna så är i dagsläget två av skolbussarna utrustade med lift som möjliggör att skolbussarna kan transportera elever med rullstol. Med tanke på det begränsade behovet gör bildningsförvaltningen bedömningen att det kan vara en lämplig nivå även fortsättningsvis. Även om behov inte skulle uppstå för skolskjuts till och från skolan så kan en buss med lift exempelvis nyttjas för transporter till och från undervisning på annan skolenhet, ex. språkundervisning, eller i samband med olika typer av utflykter. Bildningsförvaltningen bedömer inte att behovet att vid enstaka tillfällen transportera elever med funktionsnedsättning är tillräckligt stort för att frånga krav på bussar med normalgolv till förmån för låggolvsbussar som i regel körs i stadstrafik. Bussar med normalgolv är bättre med hänsyn till såväl säkerhet som komfort, särskilt med tanke på hur stor del av skolskjutstransporterna som sker på mindre vägar på landsbygden, och ger även möjlighet till förvaring (under golvet) i samband med exempelvis utflykter.

Utredning av olika alternativ – ”business case”

I utredningen av olika alternativ har bildningsförvaltningen tagit hjälp av kommunens upphandlingsavdelning. Upphandlingsavdelningen har, med medverkan från bildningsförvaltningen, genomfört dialog med tre olika företag för att undersöka intresset att medverka till någon form av hyreslösning. Fyra företag var inbjudna men ett av företagen avböjde medverkan.

Bildningsförvaltningen har bidragit med uppgifter om kostnader vid nyanskaffning av fordon. Nyanskaffning kan göras i form av egen investering eller genom finansiell leasing. Upphandlingsavdelningen har redovisat resultatet av genomförda dialoger samt sin bedömning avseende möjliga alternativ, i ett ”business case” (se bilaga).

Egna skolbussar – investering eller finansiell leasing

Skolbussverksamheten kör idag med tio skolbussar. Åtta av bussarna är ordinarie skolbussar som är bemannade med heltidsanställd ordinarie skolbusschaufför. Kvarstående två bussar är reservbussar, varav en buss används dagligen för ordinarie skolskjutstrafik när belastningen är som högst på morgonen. Skolbussen körs då av anställd som endast har viss del av sin anställning i skolbussverksamheten. Reservbussarna används vidare för olika typer av extraturer när dessa sker parallellt med ordinarie skolskjutstransporter.

Anskaffning av nya skolbussar kan ske i form av egen investering eller genom finansiell leasing. Bildningsförvaltningens förslag är utbyte av en buss per år, vilket på sikt innebär att bussarna kommer vara mellan 0-10 år gamla och ha en

genomsnittlig ålder på ca 5 år. De nyaste bussarna kommer att användas i ordinarie trafik och de två äldsta bussarna blir reservbussar i två år innan de byts ut.

Bildningsförvaltningen utgår från inköp av dieselbussar. Genom att köra bussarna med HVO, som är en förnyelsebar biodiesel, blir transporterna fossilbränslefria. Bildningsförvaltningen bedömer att detta följer Trelleborgs kommuns linje vad gäller fossilbränslefria transporter. Dieselbussar är också ur kostnadssynpunkt och vad gäller räckvidd, tankning, möjlighet till service mm., det mest fördelaktiga alternativet. Bildningsförvaltningen är involverad i tidiga diskussioner kring eventuell vätgasdrift inom skolbussverksamheten men detta är inte aktuellt i dagsläget.

Uppskattad kostnad för inköp av en ny buss, baserat på inhämtade prisuppgifter, är ca 2,2 mnkr. En rimlig avskrivningstid för skolbussar bedöms vara 10 år.

Bildningsförvaltningen har vidare inhämtat prisuppgifter avseende finansiell leasing. Kommunen har dels avtal med SEB avseende finansiell leasing av lätta fordon. Efter avstämning med kommunledningsförvaltningens ekonomiavdelning har bildningsförvaltningen inhämtat uppgift om leasingkostnad för buss från SEB. Därutöver erbjuder bussåterförsäljare leasinglösningar som alternativ. Detta kan också kombineras med olika typer av tillägg för exempelvis service. De prisuppgifter som bildningsförvaltningen har samlat in visar dock att finansiell leasing via återförsäljare inte är ett fördelaktigt alternativ jämfört med egen investering eller finansiell leasing via SEB.

Hyreslösning

Skolbussverksamhetens behov

I en hyreslösning är det bildningsförvaltningens inriktning att endast hyra bussar för den tid de behövs. I ett hyresavtal behöver det i så fall ingå att leverantören tillhandhåller ersättningsbuss vid eventuellt stillestånd. Vidare bör service och reparationer samt däck/däckbyten ingå i hyresavtalet.

Bussarna kan antingen tillhandahållas så att de utgår från leverantörens depå, om leverantören har eller kan tillhandahålla en sådan depå i Trelleborg, eller så att bussarna även fortsatt utgår från skolbussverksamhetens befintliga uppställningsplatser. Vid skolbussverksamhetens uppställningsplats i Trelleborg (det finns ytterligare en uppställningsplats i Anderslöv) finns tvätthall där chaufförerna själva tvättar bussarna och en bod där chaufförerna har sin arbetsplats. Om bussarna i en hyreslösning tillhandahålls i leverantörens depå behöver tvätt eller tillgång till tvättmöjligheter säkerställas, samt tillgång till arbetsplats för vissa administrativa arbetsuppgifter, rast, toalettbesök mm.

Bildningsförvaltningen ser behov av tillgång till åtta ordinarie bussar samt en nionde buss på morgonen under årets samtliga skoldagar. Dessa bussar bemannas av tillsvidareanställd personal inom bildningsförvaltningen. Därutöver behövs möjlighet att hyra extra buss/bussar vid vissa tillfällen då transporter behöver utföras under den tid på dagen då ordinarie skolbussar kör skolskjutstransporter (transport av elever till och från skolan på morgonen och eftermiddagen). Bildningsförvaltningen bedömer att transporterna vid dessa tillfällen i första hand, likt idag, bör utföras av timanställd personal i skolbussverksamhetens regi. Den

timanställda personalen behövs för att säkerställa bemanning av ordinarie bussar i samband med sjukfrånvaro. Bildningsförvaltningen bedömer att det skulle vara svårt att knyta till sig timanställd personal om dessa enbart skulle erbjudas jobb vid sjukfrånvaro.

Ett alternativ till att använda timanställd personal i en hyreslösning, skulle kunna vara att köpa vikarier från leverantören, och att hyra buss inklusive chaufför i samband med extraturer. Bildningsförvaltningen bedömer dock att det skulle vara svårt för leverantören att upprätthålla sådan tillgång till chaufförer som är upplärda på kommunens skolbussrutter.

Möjlig lösning

I de dialoger som har genomförts har ett av företagen, Bergkvarabuss AB, visat intresse att medverka till en hyreslösning som företaget kallar *operationell leasing*. I dialogen med Bergkvarabuss har det framkommit att intresse finns eftersom företaget är etablerat med en depå i Trelleborg. På motsvarande sätt har övriga dialoger visat att de företag som inte är etablerade i Trelleborg, inte heller är intresserade av att medverka i en hyreslösning.

Bergkvarabuss har inkommit med prisuppgifter som redovisas i kostnadsjämförelsen nedan. Företaget har lämnat pris för *hyra* av åtta bussar till en kostnad om 2 400 tkr per år (300 tkr/buss). Priset avser tillgång till bussar dygnet runt alla årets dagar. Företaget har uppgivit att de inte har någon användning för bussarna under den tid som skolbussverksamheten inte nyttjar bussarna, dvs. i första hand under helgerna och skolloven. Priset avser ett avtal under sex år där bussarna är 3 år gamla när avtalet inleds. Det innebär att bussarna kommer vara i genomsnitt 6 år gamla under avtalstiden. Till detta pris tillkommer en kostnad på 624 tkr per år (78 tkr/buss) för service, reparationer och däck. Kostnader för drivmedel, skatt, försäkringar och ev. skadereparationer får kommunen själv stå för. Bussarna kan tillhandahållas med uppställning i Bergkvarabuss depå om kommunen önskar det. För det alternativet har Bergkvarabuss meddelat pris för att tillhandahålla lokal med pentry, toalettmöjlighet mm. samt pris för att använda Bergkvarabuss busstvätt.

När det gäller behovet av en nionde buss på morgonen har Bergkvarabuss meddelat att de i så fall behöver köpa ytterligare en buss som de inte har nytta av när skolbussverksamheten inte nyttjar bussen. I realiteten innebär det att ett eventuellt avtal om *operationell leasing* behöver omfatta nio bussar som kommunen förfogar över året runt. Den totala kostnaden ökar då med 378 tkr/år för ytterligare en buss. För att klara det totala transportbehovet behöver en hyreslösning kompletteras med möjlighet att vid vissa tillfällen, i samband med heldagsutflykter (ex. Skånerundor, eller besök på Skånes djurpark), köpa in extraturer. Bergkvarabuss har lämnat uppgift om pris för sådana extraturer om 550 kr/timmen inklusive chaufför och drivmedel.

Kostnadsjämförelse

Av nedan tabell framgår totalkostnaden för de olika alternativ som har undersökts, dvs. inköp av egna skolbussar, finansiell leasing av bussar eller hyreslösning enligt prisförslag från Bergkvarabuss AB. Totalkostnaden inkluderar alla skobussverksamhetens kostnader exklusive personalkostnader.

Tabell 1. Kostnadsjämförelse avseende olika alternativ för utbyte av skolbussar. Totalkostnaden (anges i tkr) inkluderar alla skolbussverksamhetens kostnader exklusive personalkostnader.

Lösning		Kapital- kostnad	Leasing- /hyres- kostnad	Drivmedel/ skatt/för- säkkring	Service /repara- tioner/ däck	Skade- repara- tioner	Extra turer	Övrigt	Totalt
Köpa	Egen	2 232	0	1 868	950	50	0	286	5 386
Finansiell leasing	SEB	0	2 208	1 868	950	50	0	286	5 362
	SCANIA	0	2 765	1 868	950	50	0	286	5 919
	IVECO	0	2 491	1 868	950	50	0	286	5 645
		0	2 411	1 868	950	50	0	286	5 565
	Volvo	0	2 666	1 868	950	50	0	286	5 820
Hyra	Bergkvarabuss	0	2 700	1 843	702	50	96	253	5 643

Av tabellen framgår att totalkostnaden vid inköp av skolbussar genom egen investering blir 5 386 tkr/år. Kostnaden vid finansiell leasing hos bank (SEB) är något lägre, 5 362 tkr/år. Totalkostnaden för en hyreslösning via Bergkvarabuss beräknas till totalt 5 643 tkr/år, dvs. ca 250-300 tkr högre jämfört med övriga alternativ.

Hyresalternativet omfattar hyra av nio bussar inklusive service, reparationer och däck. Detta kompletteras med kostnad för inköp av extraturer i samband med heldagsutflykter. Kostnaden för extraturer i hyresalternativet har reducerats med avseende på lägre kostnader för timanställd personal (som kör dessa turer i övriga alternativ). I kostnadsjämförelsen har bildningsförvaltningen räknat med uppställning av bussar i Bergkvarabuss depå. Kostnader för uppställning, tvätt, tillgång till pentry mm. redovisas i kolumnen *Övrigt*.

I kostnadsjämförelsen har kostnaderna för drivmedel, skatt och försäkringar antagits oförändrade jämfört med skolbussverksamhetens budgeterade kostnader idag. Kostnaden har dock reducerats med avseende på skatt och försäkringar för nio bussar (istället för tio bussar) i hyresalternativet. Kostnaden för service, reparationer och däck, som anges för alternativen *Köpa* och *Finansiell leasing*, är en beräknad kostnad som är lägre än skolbussverksamhetens budgeterade kostnader idag. Med en avsevärd förnyring av bussparken jämfört med idag beräknas dessa kostnader sjunka.

Kostnader för administration (personalkostnad som inte redovisas i ovan kostnadsjämförelse) bedöms oförändrade i samtliga alternativ.

Slutsatser

Bildningsförvaltningens utgångspunkt är att kommunen bör välja det mest kostnadseffektiva alternativet, givet att ett dyrare alternativ inte medför andra mervärden. I det sammanhanget konstaterar bildningsförvaltningen att det hyresalternativ som har undersökts med hjälp av kommunens upphandlingsavdelning kan förväntas medföra högre kostnader jämfört med att

kommunen fortsatt äger sina bussar. Bildningsförvaltningen kan inte heller se några tydliga mervärden kopplat till en hyreslösning.

Det finns däremot ytterligare två faktorer som bildningsförvaltningen menar kan tala emot hyresalternativet. Det handlar dels om osäkerheten kring vad som händer i det fall leverantören, dvs. Bergkvarabuss, skulle förlora avtalet med regionen i samband med nästa upphandling av dessa transporter. Det handlar vidare om att ett hyresalternativ binder upp kommunen i ett avtal över sex år. Detta kan innebära minskad frihet att göra förändringar i skolbusstransporterna under avtalstiden. Bl.a. utreder kommunledningsförvaltningen för närvarande möjligheten att ersätta skolbusstransporter med linjetrafik.

Upphandlingsavdelningens bedömning är att en hyrlösning ”innebär marginellt ökat handlingsutrymme”. Med detta avses att hyreslösningen visserligen kräver en avtalsbindning som löper över ett antal år, men att det däremot blir enklare att genom en optionslösning växla upp respektive minska antalet fordon än alternativ med köp eller leasing. Upphandlingsavdelningen konstaterar i sitt ”business case” att projektgruppen i en sammanvägd bedömning inte ser hyreslösningen som det mest kostnadseffektiva alternativet. I skrivelsen framhålls också, bl.a., att det inte råder sund konkurrens, samt att hypotesen om att det skulle finnas ett betydande mervärde för bussföretag att kunna använda de bussar som kommunen hyr på exempelvis lov och helger, inte har visat sig stämma.

Beslut

Bildningsförvaltningen föreslår bildningsnämnden besluta

att bildningsnämnden godkänner den utredning avseende möjliga alternativ för utbyte av kommunens skolbussar som redovisas i bildningsförvaltningens tjänsteskrivelse,

att skicka utredningen avseende möjliga alternativ för utbyte av kommunens skolbussar samt övriga beslutsunderlag i ärendet till kommunstyrelsen,

att föreslå kommunfullmäktige besluta att kommunen även fortsatt ska äga sina skolbussar,

att föreslå kommunfullmäktige besluta att utbyte av skolbussar ska ske med en buss per år med start år 2021,

att föreslå kommunfullmäktige besluta att inköp av nya skolbussar ska finansieras genom en utökning av bildningsnämndens årliga investeringsram,

att föreslå kommunfullmäktige besluta att bildningsnämnden årligen ska kompenseras för merkostnader kopplat till utbytet av skolbussar i kommande års budgetprocesser, samt

att uppdra åt bildningsförvaltningen att ta med förslag på utökning av bildningsnämndens investeringsram för inköp av nya skolbussar, samt äskande om medel för den merkostnad som det innebär att byta ut skolbussar, i det förslag till budget för 2021-2023 som bildningsnämnden ska besluta om i juni 2020.

Skickas till

Kommunstyrelsen

Beslutsunderlag

Business case skolbussar 200403

Protokollsutdrag KF 2019-12-16, § 268 - Skolbussverksamheten